

NARODNA STRAŽA

IZLAZI SVAKE SUBOTE. — PRETPLATA IZNOSI GODIŠNJE DIN. 60, POLUGODIŠNJE I TROMJESEČNO RAZMJERNO. — ZA INOZEMSTVO DVOSTRUKO. — OGLASI PO CIJENIKU. — PISMA I PRETPLATA SE ŠALJU NA UREĐNIŠTVO I UPRAVU „NARODNE STRAŽE“ ŠIBENIK. — RUKOPISI SE NE VRAĆAJU.

BROJ 17.

ŠIBENIK, 27. SVIBNJA 1925.

GODINA V.

Kamo plovimo?

U zloglasnoj eri Kuenovoj i njegova predstojnika na školskom polju lse, sjećamo se, da je izašla jedna brošura pod naslovom „Ubinam gentium sumus?“ Gdje smo? Ovo nam je došlo na pamet promatrajući naše prosvjetne prilike. Ne da se zanijekati, da je era Kuenova bila uprav otrovača hrvatsku inteligenciju uzgajajući generaciju častohlepničkih kruhoraca, kukavelja.

A što vidimo danas? Školia nazaduje, pada u strahovitu dekadencu! Niti ima pravog nauka niti uzgoja! U čemu se zapravo uzgaja mladež? Je li temelj vjerski? Ne! Je li svijest dužnosti? Ne! Nazaduje se u vjeri, u moralu, u znanju. To osjećaju veoma dobro osobito stariji učitelji! Ako se uzgaja jedna generacija, da rećemo po narodnu, bez straha Božjega i srama ljudskoga, od takve generacije ne može se očekivati poštenje i značaj.

No graknut će pobornici današnjega pravca: Uzgoj treba da bude u nacionalnom duhu! Ah, difficile est sateram non scribere! Gdje je taj nacionalni duh? Zar je nacionalni duh onaj liberalizam, što ga šire framasani, t. j. sloboda, potpuna sloboda u svemu za one, koji pripadaju jednoj političkoj stranci, koja sebe proglašuje državotvornom, a uistinu potkapa državu kršeći zakone, rušeći prosvjetu, uništavajući naročnu ekonomiju, a bo-

gateći svoje pristaše? To je nacionalizam Židova-framasana u Francuskoj, fašista u Italiji itd. Izvan te stranke nema rodoljuba, nego raja, marva, koju možeš mlati toljagom, bacati iz službe na put, da crkne od gladi.

To nije nacionalizam, nego nepravda i opakost, to je kuenovština najgore vrsti, jer mjesto naroda, ravnopravnih građana, rastu povlaštene oline, koje rastu u uvjerenju, da im ne će donijeti ni kruha, ni časti ni položaja poštenje i značaj, moralne sposobnosti, već svojstvo vikača i razbijača, makar ostali prazne glave, luma i pljačkaši!

◀ Mi srćemo u kaos, u propast i bez bomba i bez boljševizma. Vidimo, da se ruši, svijesno, ili nesvijesno, sve, što je vrijedna, a da se ne stvara ništa dobra!

Vjera trpi, škola strada, narodna ekonomija propada, narod pada u siromaštvo i nezadovoljstvo, najbolje radne sile ili bježe ili bi iselili, samo da mogu; čestiti rodoljubi su povučeni; oduševljenje se rasplinulo, vanjski neprijatelji sve bahatiji. U državi, po naravi bogatoj, ni trgovina, ni industrija, ni mornarica, ni kopneni saobraćaj ne napreduje, a ipak rastu porezi, raste besposlenost, raste skupoća.

▶ Eto, kamo plovimo! A spas? O tome drugi put!

Zakon o zemljoradničkom kreditu.

Povodom socijalnog pokreta davale su pojedine države razne pogodnosti malim posjednicima, seljacima i obrtnicima, kod nabave kredita, koji im je potrebit za uređenje i proširenje njihovog gospodarstva. Pojedine države, n. pr. Francuska davale su još prije 30-40 godina zajmove malim

ljudima iz državnih sredstava, odnosno su osnivale gospodarska udruženja pod nadzorom države. To je bilo tamo, gdje nije bilo privatne inicijative.

Medutim tamo, gdje su se mali kapitalisti sami udružili u kreditne, nabavne i proizvodne zadruge, tamo je država redovito te zadruge poma-

gala bilo jeftinim zajmovima bilo pogodnostima oprosta od nekih poreza i poštarine. Narodno Vijeće je oprostilo glavne naše zadrugne ustanove od plaćanja poštarine i biljegovine, što je kasnije usvojila naša nova država za sve zadruge, koje su u zadrugnom savezu bilo kojeg člana Glavnog Zadrugnog Saveza u Beogradu, a to su gotovo sve zadruge, štedionice, gospodarska društva i slična poduzeća diljem čitave naše države.

Zbog novčane krize došlo je čitavo jugoslavensko zadrugarstvo u stagnaciju, dakako nekoje više, a nekoje manje. Kako su seljački proizvođači pali u cijeni, dok se tvornički još drže, to ovu kreditnu stagnaciju najjače osjećaju seljaci i obrtnici, koji uglavnom žive od seljaka, jer ni jedni ni drugi nijesu dorasli da podnesu bankovne kamate.

◀ Radi toga su se javljali glasovi u našoj štampi, da bi morala država izaći na ruku seljačkom i obrtničkom staležu jeftinim zajmovima. U kojoj bi formi to bilo, iznijelo se više prijedloga.

Jedan od njih, da naime država posuđuje pučanstvu novac putem poreznih ureda, odbijen je i nitko nije ni pomišljao na ostvarenje ove forme davanja zajmova. Tu bi naime država

po svojim organima bila direktni jevornik širih slojeva, zbog čega bi se njezine oblasti (n. pr. porezni uredi) pretvorili u neke vrsti banke. To bi uz ostalo opterećilo financijsko činovništvo.

PP bavila se također i pitanjem poljoprivrednog kredita, te je sastavila i zakonsku osnovu o tom predmetu, o kojoj ovih dana piše i raspravlja čitavo naše novinstvo. Po toj osnovi imale bi se osnovati po čitavoj državi oblasne centralne, a u pojedinim mjestima mjesne zadruge, koje bi od države dobivale novac za zajam. Privatne zadruge, koje već opstojе, mogu da se pretvore u ovaj tip po državi osnovanih zadruga. To je uglavnom bit svega, što zakonska osnovu sadržava.

Iz ovoga je jasno, što se hoće postići. Pomoću svojih kreditnih ustanova hoće PP režim da u svojim rukama drži seljake. Taj režim hoće da izaberi sadašnju stagnaciju novčanih, a napose zadrugnih ustanova uopće, te da u jednu ruku smeta zadrugama, koje već opstojе, a u drugu da pomoću zajmova privuče više pristaša.

Raspravljajući o ovoj zakonskoj osnovi su još u toku. Čitava opozicija, kao i predstavnici zadrugnih ustanova, ustali su protiv nje.

Udruženja i ministar prosvjete.

Ovih dana skoro sve novine donose i komentiraju jednu uredbu ministra prosvjete, kojom se sva uopće društva, osim čisto političkih i privrednih, jednostavnim potezom pera podvrgavaju odobrenju, nadzoru i kontroli ministarstva prosvjete. Ova se uredba ne proteže na Dalmaciju i Sloveniju, za koje još vrijedi stari zakon o udruženjima.

Dakle g. Pribičević sva kulturna, prosvjetna i humanitarna udruženja podvrgava kontroli ministarstva pro-

svjete, što znači, da ih isključuje iz dosadašnje nadležnosti ministra unutrašnjih djela ili policije. No potpisa ovoga potnijeg na toj uredbi nema, pak stoga ne znamo, da li je on, još manje da li je ministarski savjet pristao na prenos kompetencije iz jednoga ministarstva u drugo. Mi mislimo, da su svakome ministarstvu zakonom određeni njihovi poslovi i granice njihove nadležnosti, te da se sve to ne može da mijenja jednom uredbom, a još manje uredbom jednoga samog

KONCERAT FILHARMONIJE.

Filharmoničko Društvo napokon je u nedjelju, 17. t. m., priredilo svoj koncert. Poslije zadnjeg koncerta od 4. januara t. g. Filharmonija je sada izašla pred javnost sa novim učiteljem g. Hrazdirom. Orhestar je izveo sa shvaćanjem Beethovenuvu Uvertiru op. Fidelia, klasični komad lirskog, temperamentnog i ozbiljnog auktora. Isto je tako izveo orhestar Dvoržakovu legendu br. 1. gdje no mile gusle lako potcikuju, te legendu br. 3, koja nosi sve odlike auktoreve glazbe i koja nas uspavljuje u neko čarobno carstvo slavenskih priča. Nije baš sretno izabran mali komad Trepak od Čajkovskoga ni zbog svoje kratkoće ni zbog svog efekta.

U vokalnom dijelu čuli smo ženski zbor, koji je pjevao „Hajte mori momci“ i „Oj devojko“ od J. Joksimovića, Sastavio ih je po motivima iz Makedonije, toga mora naše narodne lirike. Mislim, da je prva pjesma bi-

la najbolja točka programa s razloga, što zbor ima dobrih i od dugo vremena izvježbanih glasova i što je vrlo disciplinovan. Mješoviti je zbor ispjevao Zapuščenu od Adamića, a pjesma u svemu odaje veselost slovenskih duša. Teška je, ali dobro izvedena, i ako je trebalo veće fuzije glasova i više basa. To isto vrijedi za „Spak“ (nesretna zgod), krasna sivar slovenskog auktora Foerstera. Pjevao ju je muški zbor.

U trećem dijelu programa čuli smo kompozicije našega maestra g. Č. M. Hrazdica, sastavljene za mješoviti zbor i orhestar. Lužičko-srpske nar. pjesme i reje odaju u svemu češku glazbu, koju prati veselo život. Auktor je kao kompozitor sastavio lijepe jedinice za vokalni zbor i za razne instrumente. Sve ih je povezao u jednu zaokruženu raznovrsnu cjelinu, kao što je rukovet šarenog cvijeta. U hrv. pučkim pjesmama „Sa sela i sijela“ odiše duh naše pjesme iz Hrvatske i Slavonije, a komad svršava pomamnim svatovskim kolom. Nešto odviše graje.

Publika je bila sa koncertom zadovoljna i nije nikome štedjela aplauzima. Poželjno je, da Filharmoničko Društvo i drugom prigodom izabere po koji komad iz opera svoga maestra, koje se češće daju u njegovoj domovini, a kod nas su potpuno nepoznate.

Maestro Hrazdica je dirigirao uprav majstorski poznavajući sve prednosti kao i nedostatke svojih članova: Muški zbor treba više konsolidacije, ali se za to hoće vremena, a ne česte promjene pjevača. Nijesam za to, da se orhestar pojačava članovima izvana, ne samo zbog ekonomskih razloga — to je uvijek veliki problem Društva — nego i zbog drugih.

Naš grad, kao i Općina, mnogo žrtvuje za instituciju Filharmonije, pa je poželjno, da ona češće nastupi, bilo i sa manje težim komadima i uz niže cijene. Naše prilike traže, da ona ne bude neki luksus samo za one, koji nešto dublje shvaćaju vilinske glasove, nego i za širu publiku.

K. S.

Dr A. GOSAR: SO- CIALNA EKONOMIJA.

Nedavno je izašla na slovenskom jeziku od dra Andrije Gosara, zastupnika u Skupštini, *Socijalna Ekonomija*. Dr Gosar je poznat kao dobar poznavalac nauke o socijalnoj ekonomiji i njezinim funkcijama, pa stoga i ova njegova knjiga predstavlja jedno od najboljih i najzanimivijih djela te vrsti u našoj literaturi, koja je za socijalno-ekonomski pitanja kod nas dosta skromna.

Teorija, koju zastupa dr Gosar, kod nas je nova te dolazi kao rezultat rada novijega vremena. Prema materijalizmu te takozvanom objektivnom pojmu vrijednosti ističe dr Gosar subjektivističku ili, kako ju naziva, psihičko-realističku teoriju, po kojoj se prosuđuje stvar po koristi, koju ona daje. Takva je teorija, koju u svojim djelima zastupaju i Nijemac Liefmann i Čeh Engliš, u nauci o socijalnoj ekonomiji, gdje još prevladu-

ministra. No ovo su kod nas pravnička čepidlačenja, sa kojima ne ćemo da se ovdje bavimo.

Nas zanima uredba, kakva jest, po svome sadržaju. Ona nam ne označuje, što se tu ima razumijevati pod jednim kulturnim društvom, što pod prosvjetnim, a što pod humanitarnim, nego obuhvata sva društva, koja po običnom shvaćanju imaju takav karakter.

Ako je to tako, onda razna druga gospoda ministri imaju i pravo i dužnost, da stave na se oklop i kacigu, te uzmu koplje u ruku i sađu u boj sa svojim kolegom od prosvjete. Ministar narodaog zdravlja imao bi uzeti pod svoj nadzor i kontrolu sva ona humanitarna društva, koja n. pr. uzdržavaju bolnice za siromahe ili se inače staraju za njihovo besplatno liječenje, za nabavu lijekova, određenje ljčilišta i t. d. No tada bi mogao ustati i g. ministar socijalne politike, buduć se tu radi i o skrbi za siromahe, koja je njemu povjerena, i zahtijevati, da se slična društva, kao i sva druga društva za pomoć siromaha, podvrgnu njegovom nadzoru. Budući

da veterinarstvo, ako se ne varamo, spada u nadležnost ministra poljoprivrede, sva društva protiv zlostavljanju životinja imala bi potpasi pod njegov nadzor. Sportska, veslačka, gimnastička, nogometaška i slična društva imala bi se staviti pod nadzor ministara narodnog zdravlja i socijalne politike, u koliko se u tim društvima hoće da stvara jaki, zdravi pomladak. Sva društva, koja smjeraju na vjerski uzgoj i pobožnost, imala bi doći pod kompetenciju ministra vjera i t. d. Ne ćemo dalje da nabrajamo. No svatko će lako uvidjeti, u koji bi se kaos došlo, kad bi svatko htio da dođe tobože po svoje.

Pitanje je, hoće li ministar unutrašnjih djela pristati, da mu se tako kida komad po komad njegove nadležnosti u tako delikatnoj grani uprave, gdje je potrebit u interesu države jedinstveni nadzor, uređaj i pogled obzirom i na raznolikosti funkcija pojedinih društava, kao i na zadatki državne vlasti prema njima, da uzdrže red, da zakon ne bude povrijeđen. Hjeti bilo kako sprečavati slobodan razvoj i inicijative društva znači uništiti ga.

Iz domaće i vanjske politike.

P ŠTO JE SA SPORAZUMOM? Pašićev govor u radikalnom klubu 24. t. mj. presjekao je neizvjesnost, koja je vladala u pogledu pitanja pregovora za sporazum između radikala i HSS. Pašić je konstatovao, da je za sporazum, ali da je još rano o tome govoriti. Nezadovoljan je radom i izvještajem anketnog odbora. Oboje je oštro osudio. Izjavio je još: „Moramo čekati, da Sud o svemu kaže svoju riječ. Tek onda može da se dalje radi. Dotle, dok se to ne izvrši, ne može biti nikakve promjene u sastavu vlade.“ Pašić je čak demantovao sve vijesti o pregovorima s Radićevcima. Pitanje sporazuma odozno je dakle na neizvjesno vrijeme. Kako u zadnjem broju, tako i u ovom opetujemo, da se prema svim znacima opetuje igra Markovog protokola. Radićevci su samo igračka u rukama Pašića. Značajno je, da radikali, kad ih tko pita, što misle o Pašićevom govoru, odgovaraju samo: „Zna Baja, što radi!“

P RADIKALI I PRIBIČEVIĆ. Među radikalima je prevladalo mišljenje, da je sporazum s radićevcima potrebit. Kako je Pribičević zapreka tome sporazumu, radikalne ga novine pozivlju,

da se makne s poprišta. Upozoruju ga na izjavu, što ju je dao, da će se ukloniti, ako bude zapreka sporazumu, pa mu poručuju, neka ostane čovjek od riječi. Ovakvih nazora i poziva ne može Pribičević da shvati, nego neprestano dokazuje u svojim novinama, da će HSS radikale u slučaju sporazuma izigrati te da je koalicija između HSS i radikala nemoguća. Izgleda, da Pribičević ovim hoće da radićevce prisili, da se oni i s njim upuste u pregovore.

P KONKORDAT SA VATIKANOM. 20. t. mj. otputovali su za Rim članovi naše delegacije bivši ministar vjera dr. Voja Janjić, dr. Alaupović i načelnik katoličkog odjeljenja ministarstva vjera dr. M. Lanović, da nastave pregovore oko sklapanja konkordata sa Vatikanom. Članom ove delegacije bit će i dr. J. Smoljaka, naš poslanik kod Vatikana.

P PAVLE RADIĆ O PRIBIČEVIĆU. U „Domu“ je Pavle Radić napisao članak, u kojemu žestoko napada Pribičevića i prikazuje ga kao glavnu zapreku sporazumu. Članak ovako završuje: „Na sve naše izjave i političke čine u parlamentu, prema našem vladaru i za naše držanje prema radikalnoj stranci on vrši ulogu ne

ju ideje Smitha, Ricarda i marksističkih socijalista, nova. Već stoga ta knjiga zaslužuje našu pažnju.

Metoda dra Gosara je u knjizi takva, da će već time, što su svi gospodarski pojmovi koliko toliko sistematski opredijeljeni, moći da dade u oštrim potezima dosta markantno izraženu sliku o gospodarskoj znanosti, njezinom predmetu i podjeli. Dr. Gosar je u posebnom poglavlju dao iscrpiv pregled dosadašnje gospodarske znanosti kroz stari i srednji vijek te je prikazao sve glavne ekonomske škole novoga vijeka od merkantilizma pa sve do subjektivizma Ch. Gidea, a ujedno dao u krepkim potezima kritiku današnjeg ekonomskog pojmovanja. Nakon takvog prikaza razvoja gospodarske znanosti dr. Gosar donosa u ovcim poglavljima razlaganja o subjektivnom gospodarenju te o gospodarenju uopće. Poglavlje je o načelima subjektivnoga gospodarenja radi osobitosti pišćeve teorije najvažnije.

Svakako je najinteresantiji dio

o mjenjačkom mehanizmu. U taj odio stavio je pisac poglavlje o novcu, cijenama te o novčanim dohocima. Dr. Gosar tu raspravlja o funkcijama novca i njegovoj mjenjačkoj vrijednosti, o dobiti, o značaju kamata i t. d. Za svakoga će biti interesantno razlaganje auktorovo o opravdanosti kamata te o dobitku bez rada. Dr. Gosar je poznat kao ustrajan borilac za opću radnu dužnost, pa je u tom smislu i napisan taj odio. Isto je tako zanimivo auktorovo razlaganje socijalizacije, koja se pojavljuje u obliku komunalizacije, podržavanja ili pozadruživanja.

Knjiga dra Gosara predstavlja velik materijal, koji je dobro i tačno obraden, te se stoga može svakome preporučiti. Knjiga je izdana u osmini, a naručuje se kod izdavačke Zvezde knjigarne, Ljubljana, Marijin trg, br. 8.

D.

Katolici! Mislite na potrebu katoličkog dnevnika!

eksperta nego špijuna, konfidenta i denuncijanta, objeđujući nas s neiskrenosti, a pri tom nam istodobno licemjerno nudi pregovore i poručuje, da ćemo s njim postići sve, što tražimo po zakonu i parlamentarnom radu, za cigla 24 sata... — Taj eto jandik ne uvida, da je hrvatsko-srpski sporazum središte naše državne politike, nego svake majstorije i luđorije počinja, da on ostane središte svega zla u državi i glavna zapreka sporazumu. — Hoće pod svaku cijenu da bude zapreka, jer mu se — kako bi patrioti dolikovalo — ne će biti žrtva. A ne će biti ni žrtva nego — suvišan.“

P ODGODA INTERKONFESIONALNOG ZAKONA. Buduć da je vladin nacrt interkonf. zakona pobudio velik nezadovoljstvo i ogorčenje ne samo kod katolika, nego i kod pripadnika drugih vjeroispovijedi, vlada je došla do spoznanja, da je zakon u sadašnjem obliku nepodoban, te se sklonila odgoviti ga ču sklopljenja Konkordata s Rimom. Jasno je, da po sklapanju Konkordata takav zakon ne će više biti moguć.

P „HRVAT“ I REŽIM PPR. Protiv kombinaciji, da bi Hrvati stupili u vladu skupa sa Pribičevićem, odlučno protestira zagrebački zajedničarski „Hrvat“ riječima: „Mi u ovaj čas ne znamo, koliko je istine u ovoj vijesti Pribičevićeve stampe. Za hrvatsko uho ona zvuči vrlo nevjerojatno. Sa najvećim zločincem Hrvatske i mrziteljem hrvatsvata ne mogu se Hrvati sprijateljiti.“

P ZAKON O STANOVIMA. Nar. Skupština primila je novi zakon o stanovima, koji važi do 1. studenoga 1926. S njim ne će biti zadovoljni ni vlasnici ni stanari, jer država, koja je bila dužna da gradi kuće za svoje urede i činovnike, odnosno da ovima povisi doprinos za stanarinu, nije ništa učinila, nego je naprosto prebacila dužnost uzdržavanja činovnika na vlasnike kuća. Poslovni i trgovački lokali ne spadaju pod zaštitu zakona. Opozicija je glasovala protiv ovoga zakona.

P I RADIKALI PROTIV PRIBIČEVIĆEVE NAREDBE O KULTURNIM DRUŠTVIMA. Radikalna „Samouprava“ u uvodnom članku „Verska jednakost“ od 20. t. mj. ustaje protiv poznatog Pribičevićeve raspisa o kulturnim društvima, pa dokazuje, da na ministra prosvjete ne spada, da određuje nadzor nad vjerskim društvima. Veli, da su katolički biskupi imali pravo, kad su na predsjedništvo vlade i ministarstvo vjera poslali prosvjed, kojim traže, da se ta Pribičevićeva naredba ukloni obzirom na čl. 12. ustava, koji državljanima priznaje slobodu vjeroispovijesti. „Samouprava“ veli, da to nije bilo taktično sa strane ministra prosvjete i da toga nije smio učiniti. Očekuje se, da će ministar prosvjete ovu svoju naredbu morati povući.

P POSTIGNUT NAČELNI SPORAZUM U FIRENCI. Kako javlja službena rimska agencija, na talijanskoj jugoslavenskoj konferenciji u Firenci postignut je konačni načelni sporazum za uređenje svih pitanja, koja su uzeta na rješavanje. Sada se radi na izradi definitivnog teksta brojnih konvencija, koje su već zaključene, a ima ih 40. I opet se dakle popustilo nezasišnim talijanskim zahtjevima. Sada je teško ispravljati ranije pogreške naše vanjske politike, kad se čak sklopio neki ugovor o prijateljstvu. No mislimo, da je ipak još uvijek na vrijeme ne prihvaćati talijanskih zahtjeva o iznimno položaju talijanskih državljana u Dalmaciji, dok Italija ne

prestane s progonima Hrvata i Slovenaca u Istri, Primorju i Goriškoj i prizna im pravo na narodnu osebnost.

P RAT ILI MIR. Predsjednik franc. vlade Painlevé prošlih dana je u jednom svom govoru izjavio, da će franc. vlada poduzeti sve, da se održi mir u Evropi, da se postigne saradnja naroda i očuva civilizacija. Međutim nijedan evropski državnik se ne smije varati. Budućih 10 godina su odlučne: ili će zbilja doći do potpune pacifikacije Evrope ili će buknuti jedan od od najstrašnijih evropskih ratova.

P AMERIKA URGIRA ISPLATU RATNIH DUGOVA. Američka vlada je službeno opomenula sve države, koje imaju kod nje ratnih dugova, da je skrajnje vrijeme, da te dugove isplate. Službenu američku opomenu su dobile: Francuska, Italija, Belgija, Rumunjska, Grčka, Čehoslovačka, Jugoslavija, Estonika i Litva. Ova najnovija akcija američke vlade izazvala je neraspoloženje i vidljivo uzbuđenje u Parizu i Rimu, a i kod nas u Beogradu.

P SASTANAK VIJEĆA SAVEZA NARODA. 8. lipnja sastat će se u Zenevi Vijeće Saveza Naroda. Na dnevnom redu je među ostalim i pitanje slobodnog grada Gdanskog, kao i pitanje rekonstrukcije Austrije i Madarske.

P IZBORI U ALBANIJU. 17. t. mj. su u Albaniji provedeni izbori za Nar. Skupštinu. Izabrano je 57 poslanika, od kojih 50 pripada vladinoj stranci Ahmetbeg Zogu, a ostali su neutralci. Opozicija je na izborima potpuno propala, što nam je najboljim dokazom, da su se izbori vršili pod bajunetama.

P OSTAVKA BELGIJSKE VLADE. Belgijska vlada Van de Vyvere dala je ostavku, buduć u parlamentu imala protiv sebe socijalističko-liberalnu većinu. Općenito se očekuje, da će se sastaviti novo katoličko-socijalističko ministarstvo.

P RATOBORNE NAMJERE TAL. FAŠIZMA. 10. svibnja slaveći Mussolinija „L'Impero“, jedan od glavnih fašističkih organa, ovo što piše: „Fašizam je stvorio rat. Fašizam mora da nas dovede do rata. Mi ćemo primiti rat s vedrom hrabrošću naroda, izabranim, da vladaju svijetom. Ovaj će rat biti podvig svijestan, ponosan, optimistički, samovoljan, podvig jednog zdravog, jakog naroda, koji teži zavojevalačkoj ekspanziji i koji će se, uvjeren u svoje više i božansko pravo, baciti u rat ne više, da razbije lance ropstva, već da osvoji prostor, potreban njegovom obilatom disanju.“ — „L'Impero“ ne kaže još, koji su predjeli Evrope potrebni disanju talijanskog naroda. No znamo, da je „mare nostrum“ najmilije polje njihovih apetita, pak ne bismo htjeli, da se velika odlikovanja, koja je Pašić izvjesio na gradima Benita Mussolinija, zacrvene krvlju našega naroda u obrani rodene grude od tuđinske najezde.

P NIJEMCI NEZADOVOLJNI S HINDENBURGOM. Mnogobrojne izjave, kojima je Hindenburg nastupio svoju dužnost, ozlovoljile su desničarske radikalne nacionalističke krugove. Priznanje versailleskog ugovora, priznanje rada bivšeg predsjednika Eberta i priznanje republikanske forme-ističuću narodni suverenitet, izazvalo je kod njemačkih nacionalista razočaranje, jer od Hindenburga nijesu očekivali takve izjave. Na saveznike su naprotiv te izjave učinile najbolji utisak, jer izgleda, da se Hindenburg ipak ne će dati voditi od pojedinih stranaka, a ni najmanje da ne će pasti pod utjecaj karamile, kako se u prvom početku bilo bojati.

Iz naših krajeva.

d KRALJ ALEKSANDAR preuzeo je pokroviteljstvo nad petim ljubljanskim veleasajmom.

d ODLAZAK JUGOSLAVENSKIH HODOČASNIKA U RIM. Ovih dana parobrodima iz Dalmacije, a posebnim vlakovima iz Hrvatske, Bosne, Slovenije krenulo je u Rim oko 5000 hodočasnika iz naše države, da u ovoj jubilarnoj godini pohodi središte kršćanstva — vječni grad Rim i pokloni se sv. Ocu Papi. Sa ovim našim jubilarnim hodočašćem otputovao je i malne sav naš episkopat. Hrv. episkopat će ovom prigodom na uspomenu tisućgodišnjice hrvatskog kraljevstva predati sv. Ocu Papi prekrasan zlatni kalež, što ga je izradio u Zagrebu prof. Ivo Kerdić. Naši hodočasnici će se putem zaustaviti u Veneciji, Padovi i Firenzi, da razgledaju njihove znamenitosti.

d 75 GODIŠNJICA ROĐENJA BISKUPA DRA JEGLIČA. Ljubljanski biskup dr Anton Bonaventura Jeglič, taj veliki slovenski biskup, rodoljub, preporoditelj i mecena, 29. t. mj. navršuje 75. godišnjicu rođenja. Ovom prigodom neka primi i naše najsrdačnije čestitke! Neka ga Bog još dugo pozivi čila i zdrava za dobro zajedničke nam katoličke stvari, za koju je on uvijek neumorno i neustrašivo radio i još uvijek radi!

d LIČKA ŽELJEZNICA. Kako javljaju sa željezničke prometne uprave, već 6. lipnja bit će izvršena prva pokusna vožnja na novoj željezničkoj pruzi od Ogulina do Knina. Svečano otvorenje i predaja javnom prometu imala bi uslijediti na Vidovdan 28. lipnja.

d SMRT SLOVENSKOG UČENJAKA. 16. t. mj. uvečer umro je jedan od najodličnijih Slovenaca, sveučilišni profesor u Ljubljani dr Ivan Žolger. Svojim rijetkim i sjajnim talentom orijaškim je korakom napredovao u svojoj karijeri. Iza kako je s najodličnijim uspjehom svršio pravni študij u Pragu i Parizu, stupio je u austrijsku državnu službu. Najprije je službovao u Štajerskoj, a zatim je radi svojih izvanrednih sposobnosti bio pozvan u Beču na ministarstvo bogoštovlja i nastave. Brzo je imenovan podtajnikom, pa tajnikom, savjetnikom i načelnikom odeljenja u predsjedništvu ministarskog vijeća. God. 1917. postao je i ministrom. Neko vrijeme bio je redovitim profesorom bečke univerze. Poslije sloma Austrije od naše vlade bio je imenovan predsjednikom upravne komisije u Ljubljani. Malo zatim je preuzeo vodstvo pisarne za okupirano područje.

Za vrijeme mirovne konferencije uz Pašića i Trumbića bio je imenovan članom naše delegacije u Parizu, gdje je ostao do polpisa mirovnog ugovora u St. Germainu. Kad je u Ljubljani osnovana univerza, bio je imenovan red. profesorom međunarodnog prava. 1920. g. bio je delegatom naše države na prvoj skupštini Društva Naroda. Na smrtnoj postelji, iza kako se pomirio s Bogom, izdahnuo je s kršč. uzdahom na usnama: „Neka se vrši volja Božja“. Počivao u miru!

d PROTIV TALIJANSKIH RIBARA. Prošlih dana održan je u Komiži javni prosvjedni zbor protiv ribarenja talijanskih brodova uz naše obale, što se protivi međunarodnim propisima, a zbog načina ribanja nanosi silnu štetu i uopće ugrožava naše ribarstvo. Zato je od mjerodavnih faktora zatraženo, da to zabrane i spriječe.

d INVALID DOBIO PREMIJU RAZREDNE LUTRIJE. Invalid Stjepan Melvaj, koji je u ratu izgubio obje noge, a sada zasluživao kruh kao konobar, dobio je ovih dana premiju razredne lutrije u iznosu od 400.000. dinara.

d PJEGAVI TIFUS U VUKOVARU I NIŠU. Iz ovih dvaju mjesta javljaju, da se počeo naglo da širi pjegavi tifus. Zbog toga su zatvorene sve škole i kinematografi.

d ZA PROMET STRANACA NA JADRANU. Ministarstvo saobraćaja uvidjevši nuždu, da se izade ususret cijeloj našoj obali u pogledu prometa stranaca za vrijeme ljetne sezone, kako bi se i domaći i strani svijet što bolje upoznao sa njezinim lještama, a privrednici sa uslovima, da na ovoj obali, još neiskorišćenju, dižu privredu, odobrilo je polovičnu vožnju na svim državnim željeznicama za putovanja do Sušaka, Šibenika, Splita, Metkovića i Gruža svima domaćim i stranim putnicima, ako proborave na Jadranu najmanje 14 dana. Povlastice za vožnju vrijedit će od 1. lipnja do 1. listopada t. g.

d ZA NOVOG REKTORA ZAGREBAČKOG SVEUČILIŠTA 18. t. mj. bio je izabran dr Drago Perović, profesor medicinskog fakulteta.

g NA ZAGREBAČKOJ BURZI notirale su jučer 26. o. mj. strane valute ovako: Dolar 60'27, talijanska lira 2'39, švicarski franak 11'68, engleska funta 293'56, čehoslovačka kruna 1'792, francuski franak 3'10.

Jesam li podmirio pretplatu?

Iz Šibenika i okolice.

š ODLAZAK HODOČASNIKA U RIM. U nedjelju je presv. biskup dr Jerko Mileta u pratnji kanonika preč. Bjažića sa hodočasnici iz šibenske biskupije preko Zadra i Ancone otputovao za Rim, da se tamo sastane s ostalim našim episkopatom i pridruži našem narodnom hodočašću. Njegov odlazak je najavljen svečanim slavljenjem zbrova svih mjesnih crkava, a do parobroda ga je dopratio Kaptol i svjetovno svećenstvo sa klericima našeg bisk. sjemeništa.

š GODIŠNJA SKUPŠTINA „ZORE“. 19. t. mj. mjesno Hrv. kat. žensko prosvj. društvo „Zora“ održalo je svoju glavnu godišnju skupštinu. Iza pozdravnog govora gde predsjednice o društvenom radu izvjestila je društvena tajnica, a o stanju blagajne društvena blagajnica. Prešlo se odmah na izbor ove nove uprave: Predsjednica gđa Hinka Šupuk, potpredsjednica gđa Ilka Medić, tajnica gđa Vinka Kokić, blagajnica gđa Otilija Pasini, odbornice: gde-ice Marija Kaštelan, Božica ud. Berović, Celeste Rossini i Elvira Zagoreo. Novoizabrana predsjednica lijepim i oduševljenim govorom zahvalila se na iskazanom povjerenju, a vlač. voda u kratkim potezima razvio program budućeg rada. Treba istaknuti ovom prigodom, da bilanca rada ovoga našeg kulturno-prosvjetnog ženskog društva iskazuje lijep uspjeh koliko u pogledu kulturnom-prosvjetnom, toliko u pogledu karitativnom na korist mjesne siročadi i ubogih, i ako se sve to radilo bez velike i bučne reklame i parade.

š † GRGO GUBERINA PK. PAŠKE. Nakon nagle dvodnevne bolesti pokrijejen svim utjehama naše sv. vjere 20. t. mj. zamijenio je ovaj život boljim u vječnosti naš dobar Grgo, dugogodišnji sakristan Stolne Bazilike sv. Jakova, u 66. godini života. Isticao se izglednim kršćanskim životom. Bio je oduševljenim našim pristašom. U petak mu je priredjen upravo lijepi sprovod, na kojem se najbolje vidjelo, koliko je bio poznat i omljubljen. Sa strane lijesa išla su četiri Orla u odori, da tim iskažu zadnju počast svom mrtvom podupirućem članu. Sprovod se uputio iz kuće žalosti u Stolnu Baziliku sv. Jakova, gdje mu je gradski župnik Msgr Karadžole uz svečanu asistenciju u prisustvu Kaptola i brojnog građanstva otpjevao zadušnice i dao odriješene, a zatim je žalobna povorka prosljedila ravno na groblje. Dok dobro pokojniku želimo vječni pokoj, rodbini izrazujemo svoje najdublje saučestje!

š KREDIT ZA NAŠU LUKU. Ministarski savjet je odobrio kredit od 8,200.000 dinara za popravke i dogradnju naše luke. Bilo bi poželjno i građanstvo nestrpljivošću to očekuje, da bi se s tim popravcima i dogradnjom što prije počelo, kad je sad odobren potrebiti kredit.

š VJENČANJE. 20. t. mj. gđica Vjekoslava Županović, činovnica mjesne podružnice Zadr. Gosp. Banke i kćerka našeg prijatelja g. Šime Županovića, vjenčala se sa g. Otonom Vreča, opunomoćnikom Zadr. Gosp. Banke u Novom Sadu. — Srdačno čestitamo!

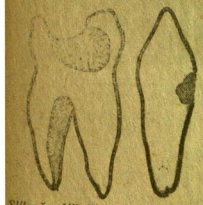
š MINISTARSKIM IZASLANICIMA ZA ISPITE ZRELOSTI I MALU MATURE određeni su: Dr Petar Kolenđić, sveuč. profesor u Skoplju, za gimnaziju u Šibeniku i Kninu te učiteljsku školu u Šibeniku, ia dr Grgo Novak, sveuč. profesor u Zagrebu za gimnaziju u Preku.

š Sv. KRIZMA. Ove se godine ne će dijeliti sakrament sv. Krizme u Stolnoj Bazilici sv. Jakova na duhovski ponedjeljak, kako je dosad bio običaj, buduć presv. biskup odsutan te se s našim nar. hodočašćem nalazi u Rimu. Sv. Krizmu će stoga presv. biskup dijeliti u nedjelju iza blagdana presv. Trojstva (14. lipnja) učenicima i učenicama osnovnih i srednjih škola.

š ZAGREBAČKA OPERA ne će gostovati u Šibeniku, jer nije moglo doći do sporazuma radi velikih zahtjeva, koji su se stavljali na naše građanstvo. Ako nije mogla čitava opera doći, zašto se nije moglo prirediti nekoliko koncerata sa orkestrom? Barem se to moglo i moralo učiniti! Šibenčanima je osobito žao, što ovom prigodom nijesu mogli u svojoj sredini pozdraviti svoga sugrađanina glazbenika i dirigenta opere g. Krešimira Baranovića te vidjeti i čuti njegovo najnovije djelo „Licitarsko srce“.

š IMENOVANJA. Dr Ante Rajević, dosadašnji upravitelj sreske ispostave u Rabu, imenovan je sreskim poglavarom u Preku. — Dr Petar Žarković imenovan je sekretarom kod ministarstva unutrašnjih djela u 6. grupi 1. kategorije.

š ZAKLETVA VOJNIH OBVEZANIKA. Prema odredbi komande šibenskog vojnog okruga ima se izvršiti zakletva svih obvezanika rođenih od 1875. unapred, koji do danas nijesu položili propisane zakletve. 31. t. mj. bit će zakletva na „Šupinom Poljuću“ za sve obvezanike rimokatoličke vjere, koji stanuju u Ši-

Slika šupljih ili razjedanih zuba.

Zubobolja spada među najgore boli, ali se od nje može svatko sačuvati, ako zube drži čiste i u redu. U najviše slučajeva uzrok je zubobolji šupalj zub. Zubi se kvare poradi toga, što ostaci jela u ustima i zubnim šupljinama trunu, a to je ujedno i prvi povod, da se zubi počnu kvariti. Jasno je, da trulež treba spriječiti u ustima, ako hoćemo da sačuvamo zube, da se ne kvare. To se pako postizava tako, ako se priučimo da upotrebljavamo za ispiranje usta antiseptički (što priječi trulež) Odol. Neka nas nitko krivo ne razumije. Mi ne preporučamo nikakav opći lijek proti zubobolji. Odol jest sredstvo za svakodnevnu njegu i čišćenje zuba, a nikakav lijek proti zubobolji. Rekli smo, da zubobolju prouzrokuju šuplji pokvareni zubi i da se to kvarenje može spriječiti dosljednom i redovitom negom zubi, a razumnim načinom i mora spriječiti. Važno jest, da se zubi njeguju dnevno i to doista antiseptičkom tekućinom. Veoma raširena njega zubnim praškom ili pastom nije dovoljna, jer niti prašak niti pasta ne prodiru do najopasnijih mjesta truleži (stražnja strana kutnjaka i prostor među zubima). Odol je u tu svrhu najpouzdanije antiseptično sredstvo. Odol čisti usta i zube od svih tvari, koje trunu i kvare zube. Tko redovito jutrom, o podne i navečer za ispiranje usta Odol, taj ih je zauvijek sačuvao od svih stvari, koje u njima trunu i tako kvare zube. Preporučamo svojski i mirne savjesti svakome, tko hoće da sačuva i održi svoja usta i zube zdravima, da se privikne da uvijek i redovito rabi Odol.

beniku i predgrađima, i za sve obvezanike pravoslavne vjere, koji se nalaze na cijelom teritoriju šibenske općine (grad i sela). Za obvezanike iz Primoštena i Rogoznice bit će zakletva u Primoštenu 7. lipnja. Za sva ostala mjesta šibenske općine 1. lipnja na „Supinom Polju“. Zakletva će započeti u 7 sati izjutra. Svaki obvezanik mora da sobom ponese poziv, uručen mu od općine.

§ ODBOR MJSNE PODRUŽNICE „JUGOSLAVENSKE MATICE“ 22. t. mj. ovako se konstituirao: Predsjednik dr Šime Vlašić, zamj. predsjednika dr Henrik Marin, tajnik Krsto Krstić, blagajnik don Ante Radić, odbornici Pavao Doko i Dragutin Vidović.

§ SASTANAK „ZORA“. U nedjelju 24. t. mj. u prostorijama Badžane održan je uspjeti i vrlo dobro posjećeni redoviti sastanak Hrv. kat. prosvj. žen. društva „Zora“, na kojem je prof. O. Toma Tomašić održao učeno i zanimivo predavanje „O značaju“. U eventualijama stvoreno je mnogo zgodnih zaključaka upogled što boljeg unapređenja i rada ovoga našeg humanog društva u okviru njegove plemenite svrhe.

§ ESPERANTSKI POKRET. Inicijativom nekoliko mladih ljudi napokon se i kod nas pokrenulo pitanje osnivanja esperantskog kluba. Na poziv promicateljnog odbora 21. t. mj. u „Narodnoj Kavani“ održan je dobro posjećen prvi sastanak, na kojem je zaključeno osnovati klub i što prije početi sa tromjesečnim tečajem.

§ SKUPŠTINA DRUŠTVA ZA SAOBRAČAJ PUTNIKA. 21. t. mj. održana je godišnja skupština „Društva za saobračaj putnika“. Iza poz-

dravnog govora predsjednika g. Blaževića, tajnik prof. Marčić izvijestio je o radu društva, a blagajnik g. J. Jadronec o stanju blagajne. U novu upravu su ponovno birani gotovo svi članovi stare uprave. U slučajnostima palo je zgodnih prijedloga za promicanje turizma. Uređeno je pitanje pomješća za Putnički Ured, kao i pitanje ukonacivanja đakčkih izleta i turističkih skupina.

§ KUPALIŠTE JADRIJA. 21. t. mj. otvorena je sezona kupanja na našem kupalištu Jadrija.

§ JAVNI ZBOR UDRUGE STANARA održat će se u petak 29. t. mj. uvečer u 7 1/2 sati u Hotelu „Krka“, e da se članovima Udruge saopći i protumači novi zakon o stanovima.

§ SUD ZA STANOVE. Ministarstvo socijalne politike već je izdalo potrebna naređenja i upute za obrazovanje sudova za stanove po novom zakonu o stanovima. Na poziv Kr. Sreskog Poglavarstva mjesna Udruga stanara za novi prvostepeni sud iz

svoje sredine predložila je za sudije: odvjetnika dra Vjeka Vučića i zem. savjetnika dra Antu Buzolića, a za njihove zamjenike: kot. suce Dinka Pajalića i Stanka Rodića.

§ DAROVI „UBOŠKOM DOMU“. Da počasti uspomenu *Ljubomira Krčak*: Stjepan Marković din. 10. Da počasti uspomenu *Johana Bauera*: Ante Tikulin din. 25. Da počasti uspomenu *Maestra Armanda Meneghelli*: Obitelj Burić din. 10. Da počasti uspomenu *Stipe Gojanović-Meljada*: Obitelj Ive Čičin-Šaina din. 50. Da počasti uspomenu *Luce Čala*: Božica ud. Berović din. 10. Da počaste uspomenu *Emila Dobrovića*: Pio Terzanović din. 50; Braća Stipe i Ive Gojanović te dr Juraj Jurin po din. 30. Da počasti uspomenu *N. Matkovića*: Pio Terzanović din. 100. Da počaste uspomenu *Kate Bogdan*: Joso Trlaja i Ćiril Bogdanović po din. 10. Da počasti uspomenu *Anice ud. Belamarić*: Simo Gutić i drug din. 15. Da počasti uspomenu *Antule Magaš*

rod. *Grubišić*: Šime Baranović-Trenfo din. 20. Da počasti uspomenu *O. Stjepana Ivanića*: Obitelj Jerolima Drag. Defilipis din. 30. Da počasti uspomenu *A. ud. Šoljan rod. Corabolo*: Dr Vinko Smolčić din. 30. Da počasti uspomenu *Frian Nikole*: Paolo Bontempo din. 20. Da počaste uspomenu *Dunke Bujasa*: Obitelj pk. Mate Krunića i Božica ud. Berović po din. 10. Da počasti uspomenu *Vilima Bešana*: Ante Bumber učitelj din. 10. Da počasti uspomenu *Domenica Sbita*: Marko Jakovljević din. 30. — Svima darovateljima Uprava harno zahvaljuje.

§ U ZNAK PROTESTA protiv zabrane daciama, da sadjeluju na orlovskoj akademiji 10. svibnja poklonili su mjesnom Hrvatskom Katoličkom „Orlu“: O. Mihovio Lopac (Kampor na Rabu) din. 50, N. N. din. 40 i N. N. dij. 35. — Uprava najharnije zahvaljuje.

Preplatite se na „Nar. Stražu“

CIPELE

od crne ili smeđe teleće kože, domača izradba Din 160.— od finog crnog boksa Din 200.— razašilja veletgovina R. Stermečki, Celje br. 17. Slovenija.

Ilustrirani cjenik sa preko 1000 slika šalje se svakome na zahtjev uz zotke štofova, kamgarna i razne manufakturne robe dobijete 8 dana na ogled. Ako roba ne odgovara i nije odsječena, može se promijeniti, ili pak vratiti novac. Narudžbe preko Din. 500.— šalju se od poštarine slobodno. Zastupnici se primaju. Trgovci ehros cijene.

11-40

DRVONITKE (tkane drvene rolete - trškane rolete, ripsrolete) najbolje, najtrajnije, najjeftinije

BRAĆA VIDAKOVIĆ

Ilica br. 40 — ZAGREB — Ilica br. 40

Tražimo zastupnike po cijeloj Jugoslaviji. Velika zarada.

Važna katolička književna novost!

Uprav je izašao prvi svezak knjige:

HODOČAŠĆE FRANJEVAČKOM ITALIJOM

od najvećeg katoličkog pisca

JOHANNES JOERGENSEN

u prijevodu A. Matasovića.

Pisac nakon obraćenja putuje, hodočasteći, po svim mjestima franjevačke Italije; opisuje nam ta mjesta, povijest njihovu, kao i svoje utiske. Mjesta su vanredno slikovito opisana, povijest je kritički obrađena, a utisci su čovjeka, koji je progledao i prešao na katolicizam, tako snažni, da ostajemo dugo, dugo pod dojmom njegovih riječi. Da je knjiga od vanredne književne vrijednosti, svjedoči nam i to, da je već prevedena na sve svjetske jezike.

Djelo je vrlo aktuelno, jer se rimsko hodočašće vraća preko Asiza i Padove, a i dogodine naši Trećoreci hodočaste baš u franjevačku Italiju.

Knjiga će izaći u 4 sveska te iznaša pretplata na sva 4 sveska zajedno sa poštarinom, ako se novac pošalje unaprijed, 30 Dinara, inače svaki svezak Din. 10.

Pretplata i novac šalju se:

HRVATSKA KNJIŽARA - SPLIT.

GOSPODARSKA ŠTEDIONICA

SPLIT

Rimska ul. 3. (kod Peristila). Telefon 363.

Prima uloške na knjižice i u tekućem računu te ih najpovoljnije ukamačuje.

ZADRUŽNA GOSPODARSKA BANKA D. D. U LJUBLJANI

VLASTITA ZGRADA
GLAVNA ULICA 108.

PODRUŽNICA ŠIBENIK

BRZ. NASLOV GOSPOBANKA
TELEFON BR. 16. - NOĆNI 67.

Podružnice: Celje, Đakovo, Maribor, Novi Sad, Sarajevo, Sombor, Split.

Ispostava: Bled.

Dionička glavica i pričuva preko Din. 15.000.000.

Ulošci nad Din. 150.000.000.

Ovlašteni prodavaoc srećaka državne lutrije.

Prima uloške na knjižice, te ih ukamačuje najpovoljnije.

Oprema sve bankovne i burzovne poslove povoljno, točno i brzo.